

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานในลัทธิประทับใจพบว่า ลักษณะของภาพวาดในลัทธิประทับใจ (Impressionism) คือ การใช้พู่กันตระหวัดสีอย่างเข้มข้น ใช้สีสว่างๆมีส่วนประกอบของภาพที่ไม่ถูกบีบเน้นไปยังคุณภาพที่แปรผันของแสง โดยมักจะเน้นไปยังผลลัพธ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเวลา เนื้อหาของภาพเป็นเรื่องธรรมดาๆและมีมุมมองที่พิเศษโดยจิตรกรในลัทธิประทับใจนิยมวาดภาพทิวทัศน์หรือ landscape โดยภาพทิวทัศน์ที่วาดอาจเป็นภาพที่เขียนจากธรรมชาติจริงโดยตรงหรือจะเขียนจากความทรงจำหรือบางทีอาจต้องใช้ภาพร่างที่วาดจากสถานที่จริงมาเป็นแบบก็ได้ ภาพทิวทัศน์สามารถแสดงรูปลักษณะของสิ่งต่างๆตามที่มีอยู่จริงอย่างเหมือนจริงเต็มที่ หรืออาจเปลี่ยนลักษณะไปตามอุดมคติก็ได้ ศิลปินอาจนำเสนอภาพทิวทัศน์ตามแนวส่วนตน หรืออาจดำเนินตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มศิลปินใดๆก็ได้ ประสบการณ์ของศิลปินเองย่อมมีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบและวิธีการในการเขียนภาพทิวทัศน์เป็นอย่างยิ่ง (อัศนีย์ ชูอรุณ, 2544, หน้า 165) ทั้งนี้แนวคิดของศิลปินกลุ่มนี้มักมุ่งเน้นการนำเสนอความงามตามธรรมชาติโดยการถ่ายทอดผ่านความประทับใจของศิลปินที่มีต่อความงามในธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ ณ สถานที่นั้นและในช่วงเวลานั้น หนึ่งในหลักการที่ก่อให้เกิดความงามของลัทธิประทับใจ คือ เรื่องของ “แสง” ก่อนหน้านั้นกรรมวิธีในการสร้างภาพให้เกิดสามมิติได้ โดยใช้หลักทฤษฎีทัศนียวิทยาด้วยเส้น (Linear Perspective) สร้างให้เกิดภาพลวงตา ให้ดูลึกตื้น ใกล้ไกล ด้วยการใช้เส้นเป็นสื่อประสานสายตา และเพิ่มมิติของอากาศ (Aerial Perspective) ขึ้น ด้วยการนำหลักทฤษฎีสี-แสงอาทิตย์ มาช่วยให้สีมีความกระจ่างสดใสยิ่งขึ้น โดยเน้นในเรื่องรูปทรงที่เกิดขึ้นด้วยสี แสง และเงารวมทั้งแสงที่สะท้อนและเงาที่ตกทอดด้วย (ศุภพงศ์ ยืนยง, 2558, หน้า 32) ส่วนในเรื่องเนื้อหาและเรื่องราวของจิตรกรรมลัทธิประทับใจนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องชีวิตประจำวันที่เน้นการรับรู้ตามสัญชาตญาณโดยตรง

จากธรรมชาติที่อยู่เบื้องหน้าของศิลปินในช่วงเวลานั้น หรืออาจเป็นฉากชีวิตที่เต็มไปด้วยความร่าเริงสนุกสนานของผู้คน ตึกรามบ้านช่อง ยวดยานพาหนะที่สัญจรไปมา

ส่วนชีวิตของศิลปินในลัทธิประทับใจนี้ ส่วนใหญ่แล้วพบว่าในเบื้องต้นนั้นต้องพบกับความยากลำบาก เนื่องจากรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานในลัทธิประทับใจนั้น ถือว่าเป็นสิ่งใหม่ในสังคมทำให้ประสบกับความยากลำบากในการขายงานของตนทำให้ต้องเผชิญกับความคับแค้นอย่างหนักขนาดถึงกับต้องอดอาหาร (สุรพงษ์ บุณนาค, 2535, หน้า 22) ซึ่งนอกจากศิลปินจะต้องหาเลี้ยงชีพด้วยความยากลำบากแล้วในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาอุดมการณ์ของการสร้างสรรค์งานในลัทธิประทับใจอีกด้วย

แนวคิด	เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์	เส้นทางชีวิตของศิลปิน
มุ่งเน้นการนำเสนอความงามตามธรรมชาติโดยการถ่ายทอดผ่านความประทับใจของศิลปินที่มีต่อความงามในธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ ณ สถานที่นั้นและในช่วงเวลานั้น หนึ่งในหลักการที่ก่อให้เกิดความงามของลัทธิประทับใจ คือ เรื่องของ “แสง” ส่วนในเรื่องเนื้อหาและเรื่องราวของจิตรกรรมลัทธิประทับใจนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องชีวิตประจำวันที่เน้นการรับรู้ตามสัญชาตญาณโดยตรงจากธรรมชาติที่อยู่เบื้องหน้าของศิลปินในช่วงเวลานั้น หรืออาจเป็นฉากชีวิตที่ร่าเริงสนุกสนานของผู้คน ตึกรามบ้านช่อง ยวดยานพาหนะ	หนึ่งในหลักการที่ก่อให้เกิดความงามของลัทธิประทับใจ คือ เรื่องของ “แสง” ก่อนหน้านั้นกรรมวิธีในการสร้างภาพให้เกิดสามมิติได้ โดยใช้หลักทฤษฎีทัศนียวิทยาด้วยเส้น (Linear Perspective) สร้างให้เกิดภาพลวงตา ให้ดูลึกตื้น ใกล้ไกล ด้วยการใช้เส้นเป็นลื่อนำสายตา และพิมมิติของอากาศ (Aerial Perspective) ขึ้น ด้วยการนำหลักทฤษฎีสี-แสงอาทิตย์ มาช่วยให้สีมีความกระจ่างสดใสยิ่งขึ้น โดยเน้นในเรื่องรูปทรงที่เกิดขึ้นด้วยสี แสง และเงา รวมทั้งแสงที่สะท้อนและเงาที่ตกทอดด้วย	ในเบื้องต้นนั้นต้องพบกับความยากลำบาก เนื่องจากรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานในลัทธิประทับใจนั้น ถือว่าเป็นสิ่งใหม่ในสังคมทำให้ประสบกับความยากลำบากในการขายงานของตน ซึ่งนอกจากศิลปินจะต้องหาเลี้ยงชีพด้วยความยากลำบากแล้วในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาอุดมการณ์ของการสร้างสรรค์งานในลัทธิประทับใจอีกด้วย

ตารางที่ 5.1 แสดงแนวคิด รูปแบบและเทคนิคในการสร้างสรรค์งาน และเส้นทางชีวิตของศิลปินลัทธิประทับใจ

จากการศึกษาประวัติชีวิตและแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินลัทธิประทับใจจากเอกสารและงานเขียนต่างๆ รวมไปถึงจากการสัมภาษณ์ศิลปินในลัทธิประทับใจ 3 ท่าน คือ บันชา ศรีวงศ์ราช เอกชัย ลวดสูงเนิน และ เสี่ยม ยารังษี พบว่า ศิลปินมักมีความรักธรรมชาติและชอบเขียนรูปนอกสถานที่ ธรรมชาติเป็นครู ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ การสร้างงานเกิดจากการที่ได้สัมผัสธรรมชาติในสถานที่จริง ในมุมมองต่างๆที่มีการใช้สีที่หลากหลายโดยใช้สี แสง และเหตุผลของสีที่ปรากฏในธรรมชาติ โดยไม่เน้นรายละเอียด แต่ปล่อยให้บรรยากาศของสี แสง ครอบคลุมอยู่ทั่วไปในรูปทรงต่างๆที่ปรากฏอยู่ในภาพ โดยเป็นเนื้อหาที่มองเห็นจากธรรมชาติ สภาวะและบรรยากาศที่อยู่รอบตัวผสมผสานกับความประทับใจและอารมณ์ของศิลปิน ณ ขณะนั้น โดยมีวิธีการถ่ายทอดเน้นเฉพาะในส่วนที่สำคัญ มีการลดทอนในรายละเอียดของภาพเขียน ไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่าภาพวาดที่สวยงามต้องเป็นภาพวาดที่เขียนได้เหมือนจริงมากที่สุด ถ่ายทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยได้เป็นอย่างดี มีรายละเอียดที่ซับซ้อนน่าสนใจ อันเกิดจากการรวมตัวกันขององค์ประกอบทางศิลปะ นิยมการวาดภาพทิวทัศน์ วัดวาอาราม สิ่งปลูกสร้าง และ บรรยากาศบ้านเมือง ถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนเมืองและชนบท อันสะท้อนให้เห็นถึงความสำนึกรักในธรรมชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ ชนบประเพณี บรรยากาศและวัฒนธรรมแบบไทย ความสำนึกรักในธรรมชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ ชนบประเพณี บรรยากาศและวัฒนธรรมแบบไทย เป็นลีลาการเขียนอันสะท้อนกลับถึงอุปนิสัยของชนชาติ อันเป็นอุดมคติของจิตรกรรมไทย

แนวคิด	เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์	เส้นทางชีวิตของศิลปิน
<p>ธรรมชาติมีความลึกซึ้ง มหัศจรรย์ มีสรรพสิ่งที่งดงามมหาศาลหาที่สุดมิได้ สิ่งเหล่านี้คือความบันดาลใจในการทำงานศิลปะ</p> <p>วัดวาอารามบ้านเรือนทุ่งนาเป็นสิ่งที่บันดาลใจ เป็นความเรียบง่ายและให้ความสงบจิตใจ ความประทับใจในสิ่งเหล่านี้ศิลปินอยากถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ มิฉะนั้นคงจะลบล้างไปหมดในเวลาอันไม่นาน ให้ความสำคัญในเรื่องความรู้สึกเรียบง่าย สันโดษ สะท้อนเรื่องสมาธิ โดยถือปรัชญาทางพุทธศาสนาเป็นหลัก</p>	<p>ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ</p> <p>วิถีชีวิตที่เรียบง่ายและสงบแบบไทย และพระพุทธศาสนา การสร้างงานเกิดจากการที่ได้สัมผัสธรรมชาติในสถานที่จริง ในมุมมองต่างๆที่มีการใช้สีที่หลากหลายโดยใช้สี แสง และเหตุผลของสีที่ปรากฏในธรรมชาติ โดยไม่เน้นรายละเอียด แต่ปล่อยให้บรรยากาศของสี แสง ครอบคลุมอยู่ทั่วไปในรูปทรงต่างๆที่ปรากฏอยู่ในภาพ โดยเป็นเนื้อหาที่มองเห็นจากธรรมชาติ สภาวะและบรรยากาศที่อยู่รอบตัวผสมผสานกับความประทับใจและอารมณ์ของศิลปิน ณ ขณะนั้น</p>	<p>ส่วนใหญ่มักมีพื้นที่</p> <p>เป็นคนต่างจังหวัดจึงมีความรักและผูกพันกับธรรมชาติและวิถีชีวิตแบบชนบทอันเรียบง่ายและสงบ จึงทำให้ชอบออกไปสู่ธรรมชาติและวาดภาพจากธรรมชาตินั้น</p> <p>เมื่อแรกเริ่มการเป็นศิลปิน จึงพบกับความยากลำบากมาก่อน เนื่องจากเมื่อยังไม่มีชื่อเสียงจึงขายภาพไม่ค่อยได้ แต่เพราะเป็นสิ่งที่รักจึงทำมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอดในที่สุดจึงประสบความสำเร็จ</p>

ตารางที่ 5.2 แสดงแนวคิด รูปแบบและเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน และเส้นทางชีวิตของศิลปินลัทธิประทับใจภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าหลักแนวคิดและวิถีในการสร้างสรรค์งานในลัทธิประทับใจนั้นมีความสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ดังนี้

หลักธรรมทางพุทธศาสนา	การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในลัทธิประทับใจ
สมาธิ อนิจจัง (การเปลี่ยนแปลง ไม่เที่ยงแท้ของสรรพสิ่ง)	สมาธิ เป็นทั้งรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน และในอีกทางหนึ่งการสร้างสรรค์ผลงานก็ได้ก่อให้เกิดสมาธิและความสงบในจิตใจของศิลปินเช่นกัน ถ่ายทอดความแปรเปลี่ยนของสิ่งทั้งหลายในธรรมชาติ อาทิเช่น ความเปลี่ยนแปลงของแสงในแต่ละช่วงเวลาของวัน
มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง)	งานจิตรกรรมในลัทธิประทับใจเป็นงานที่ไม่ละเอียดยจนเกินไป ไม่บางเบาจนเกินไป ไม่โลดโผนแต่ในขณะเดียวกันก็ไม่อ่อนด้อย แต่เปี่ยมไปด้วยความจริงและความรู้สึก
การดำรงอยู่ ณ ปัจจุบันขณะ	ศิลปินถ่ายทอดความประทับใจ ณ ช่วงขณะนั้น ผ่านผลงานการสร้างสรรค์เพื่อช่วยจับความงาม ณ ขณะนั้นไว้มิให้เลือนหาย

ตารางที่ 5.3 แสดงความสอดคล้องกันระหว่างหลักธรรมทางพุทธศาสนาและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลัทธิประทับใจ

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในลัทธิประทับใจได้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยเป็น การถ่ายทอดอารมณ์ และสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้สี แสง และเหตุผลของสีที่ปรากฏในธรรมชาติ โดยไม่เน้นรายละเอียด แต่ปล่อยให้บรรยากาศของสี แสง ครอบคลุมอยู่ทั่วไปในรูปทรงต่างๆที่ปรากฏอยู่ในภาพ โดยเป็นเนื้อหาที่มองเห็นจากธรรมชาติที่อยู่รอบตัวผสมผสานกับความประทับใจและอารมณ์ของศิลปิน ณ ขณะนั้น โดยถ่ายทอดออกมาอย่างซื่อสัตย์ ซื่อตรงที่สุด มักไม่ค่อยแฝงแนวคิด อุดมการณ์ หรือปรัชญาใดๆ เพราะธรรมชาติเป็นปรัชญาในตัวเองอยู่แล้ว ทั้งนี้ความเป็นชาวพุทธ ความละเอียดอ่อน สมาธิและความเรียบง่ายแบบวิถีไทย ทำให้งานของศิลปินไทยมีความแตกต่างจากผลงานของชาติอื่น

เรื่องราวในภาพยนตร์สั้นเรื่อง “The Impressionist” (อ่านบทภาพยนตร์สั้นฉบับเต็มได้ในภาคผนวกท้ายเล่มงานวิจัย) เป็นเรื่องของ จิตร จิตรกรหนุ่มผู้ยากจนที่ดันดันมาจากถิ่นชนบทเพื่อมาสานฝันกับการเป็นจิตรกรเอกในเมืองกรุง ซึ่งได้พบว่าชีวิตจริงนั้นไม่ง่ายอย่างความฝัน โดยเรื่องราวที่น่าเสนอในบทภาพยนตร์เป็นช่วงเวลา ที่จิตร กำลังเผชิญกับความยากลำบากและความสับสนในตัวตน โดยในแต่ละฉากของเรื่องราวได้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและแนวคิดที่จิตรมีต่องานศิลปะและงานจิตรกรรมลัทธิประทับใจที่ตนเองรักและทุ่มเทลง ความประทับใจในความงามของธรรมชาติอันเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของศิลปินปรัชญาของลัทธิประทับใจอันว่าด้วยการจวบความงาม ณ ขณะหนึ่งมาถ่ายทอดผ่านกระบวนการทางศิลปะ รวมไปถึงวิถีทางวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาอันเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรคงานของจิตรผู้เป็นศิลปินลัทธิประทับใจ

ประเด็นที่น่าสนใจ	ภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์สั้น
<p>ภาพชีวิตของศิลปิน</p> <p>ความกังวลและความคาดหวังต่ออนาคต</p>	<p>ภาพชีวิตตั้งแต่ในวัยเด็ก จนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความผันแปรในแต่ละช่วงเวลาของชีวิต ในแต่ละช่วงชีวิตล้าวนแล้วแต่มีสีสันของตนแต่สีสันทั้งหมดจะถูกร้อยเข้าไว้ด้วยกันในภาพหนึ่งซึ่งก็คือภาพแห่งชีวิตนั่นเอง</p> <p>ภาพการดำเนินชีวิตที่ต้องประสบกับปัญหาอุปสรรคมากมาย รวมทั้งเผชิญความสับสนในคุณค่าของการเป็นจิตรกร</p>
<p>ทัศนคติและแนวคิดที่จิตรรมีต่องานศิลปะและงานจิตรกรรมลัทธิประทับใจ</p> <p>ปรัชญาของลัทธิประทับใจอันว่าด้วยการขยจับความงาม ณ ขณะหนึ่ง</p>	<p>ภาพซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความงามตามธรรมชาติของชีวิตอันเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของศิลปิน ภาพอันงดงามและทรงพลังในการทำงานของศิลปิน</p> <p>ภาพซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความงามตามธรรมชาติของชีวิตอันเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของศิลปิน ภาพอันงดงามและทรงพลังในการทำงานของศิลปิน ภาพการวาดงานเชิงทิวทัศน์ ณ สถานที่จริง</p>
<p>วัฒนธรรมไทยทั้งในชนบทและในเมือง</p>	<p>ภาพแสดงวิถีทางวัฒนธรรมไทย อาทิเช่น การตักบาตร การสวดมนต์ ไหว้พระ ทำบุญ ทำสมาธิเจริญปัญญา อันเป็นรากฐานสำคัญในการทำงาน</p>

ประเด็นที่น่าสนใจ	ภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์สั้น
กล่าวถึงแรงบันดาลใจเกิดจากธรรมชาติและ วิถีชีวิตอันเรียบง่ายของไทย	การวาดภาพทิวทัศน์ วัดวาอาราม สิ่งปลูกสร้าง และบรรยากาศบ้านเมือง ถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนเมืองและชนบท อันสะท้อนให้เห็นถึงมีความสำนึกรักในธรรมชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ ชนบทประเพณี บรรยากาศ และวัฒนธรรมแบบไทย

ตารางที่ 5.4 สรุปประเด็นที่น่าสนใจในบทภาพยนตร์สั้นเรื่อง The Impressionist

ข้อเสนอแนะ

สามารถนำเอารูปแบบงานวิจัยนี้ไปใช้ในการศึกษาชีวิตและการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมไทยในรูปแบบหรือลัทธิอื่นๆ อาทิเช่น ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism) ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์นามธรรม (Abstract Expressionism) เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันลึกซึ้งและมองเห็นภาพกว้างของการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมไทยได้ดียิ่งขึ้น